

Per què la vaga feminista del 8 de març no serà una mobilització com les altres?

- Mireia Duran i Maria de la Fuente

Foto: VAGA FEMINISTA

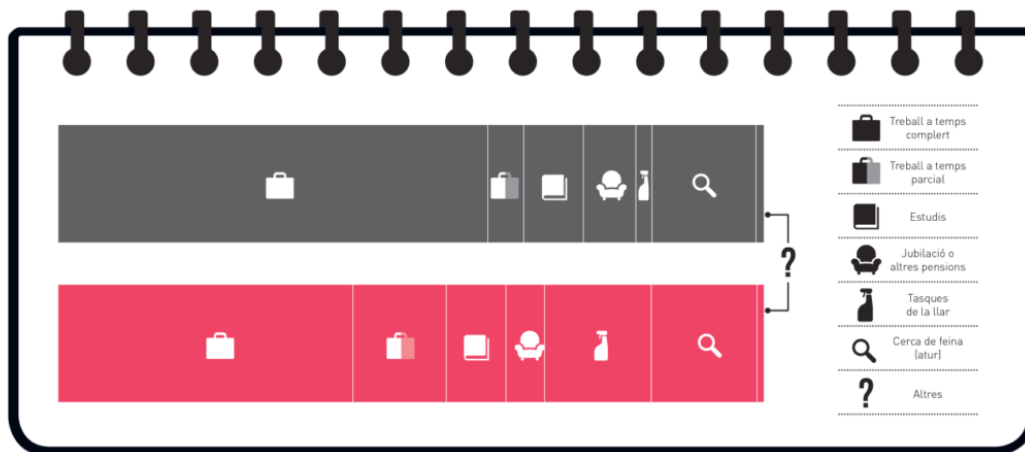
Aquest 8 de març de 2018 es convoca una vaga feminista. Però no és una vaga més. El moviment feminista convoca a una vaga que va més enllà del lloc de treball. Inclou les cures, l'activitat estudiantil i és també una vaga de consum. Per què es fa? La idea darrera d'aquesta convocatòria és que la vida quotidiana té moltes més dimensions que la laboral. I les desigualtats de gènere són presents en TOTES aquestes dimensions. Dit d'una altra manera, i recorrent a l'eslògan que catalitzà la segona onada feminista dels setanta: **allò personal és polític**.

Així, es pretén portar a les seves conseqüències lògiques la certesa que l'àmbit laboral no és el darrer enclavament de les jerarquies de gènere, sinó que aquestes s'han iniciat molt abans que l'economia de mercat entri en joc. Així, l'anomenada esfera privada (la llar, les relacions, la família) és un terreny de poder clau per comprendre el que succeeix al món laboral: perquè la major part de les dones hi són 'a mitges', mentre que bona part dels homes hi són 'a ple rendiment', perquè hi ha assetjament sexual i per raó de sexe, perquè elles cobren menys que ells per feines de valor igual. La circumscripció de la vaga en l'àmbit laboral respon, de fet, a una distorsió androcèntrica sobre el terreny del conflicte social. És cert que el terreny laboral és molt important, però **el treball remunerat no és la principal activitat de la major part de les persones**. Ni tan sols és l'activitat principal d'una bona part de les persones en edat de treballar, tal com mostra la infografia següent.

L'ACTIVITAT PRINCIPAL DE LA POBLACIÓ EN EDAT DE TREBALLAR

Activitat principal de la població entre 16 i 64 anys. Espanya 2016

● homes ● dones

Font: Elaboració equip IQ a partir d'INE, Enquesta de Població Activa, 2016
Disseny: mònika francisco. www.aquatinta.es

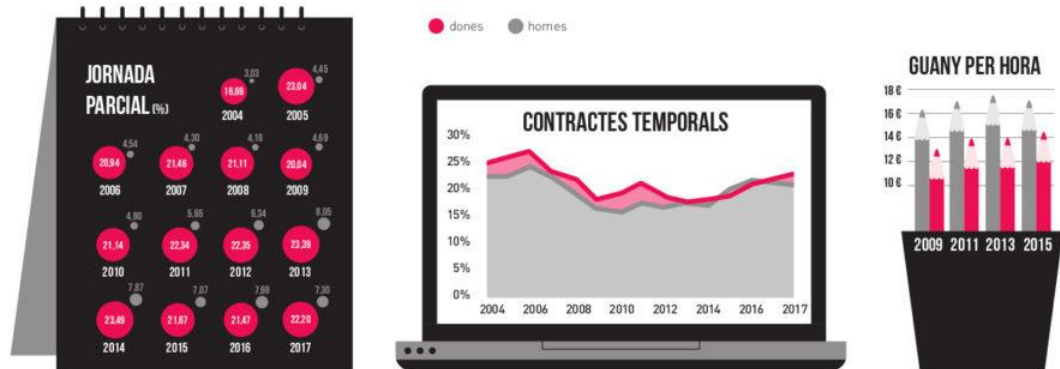
Buscar feina, treballar només unes quantes hores, estudiar, fer feina domèstica, estar prejubilat/ada, són activitats principals per a la major part de les dones en edat de treballar i també per a una gran part dels homes. I en totes aquestes activitats i espais es reproduïxen els rols, els estereotips i les jerarquies de gènere. Algunes han començat molt abans de l'edat adulta, i la laboral només en serà la seva cara més visible, la punta de l'iceberg. Així doncs, us proposem una mirada als diferents àmbits que han estat cridats a la vaga.

Vaga laboral: plantar-se quan s'està menys protegida

Com ja és sabut, el món laboral presenta desigualtats importants entre homes i dones, i també ofereix oportunitats molt diverses en funció d'altres factors com l'edat o l'origen. En el cas que ens ocupa, potser l'indicador més popular és la bretxa salarial de gènere. L'any 2015, les dones guanyaven un 15,23% menys que els homes per hora treballada, és a dir, 2,59 € de diferència mitjana (EAES 2015). Si comptem el conjunt dels ingressos obtinguts l'any (independentment de la posició i l'horari que s'ocupi, que són elements que la gran majoria no tria lliurement) aquesta bretxa arriba a ser de 23,9% (EAES 2015). La bretxa salarial reflecteix una situació estructuralment desigual: la baixa presència de dones en càrrecs de responsabilitat –segregació vertical–, el poc valor social dels sectors amb una presència femenina superior al 60% –segregació horitzontal– i el fet que la parcialitat incideix el triple en les dones que en els homes. En aquest context, la sindicació femenina és molt menor que la masculina (el 3,9% dels homes pertanyen a un sindicat, mentre que només ho fan el 2,4% de les dones, segons dades de la segona onada del 2016 del Baròmetre d'Opinió Política del Centre d'Estudis d'Opinió).

DESIGUALTATS EN LES CONDICIONS LABORALS

Evolució de la parcialitat, la temporalitat i el guany per hora de dones i homes a Catalunya.

Font: INE, Enquesta de Població Activa i Enquesta Anual d'Estructura Salarial.
Disseny: Maria Villanueva Yus, ChanChan Estudio

www.iqobservatori.org

La vulnerabilitat més gran, però, es produeix en l'ocupació informal. Aquest tipus de treball és virtualment impossible de mesurar, però s'estima que està feminitzat (especialment a causa del treball domèstic) i ocupat en gran mesura per persones nouvingudes. Evidentment, **aquestes persones no tenen dret a vaga, ni prestacions (l'atur, la jubilació, la baixa per malaltia) i viuen el risc continuat de treballar sense cap mena de control o de regulació.**

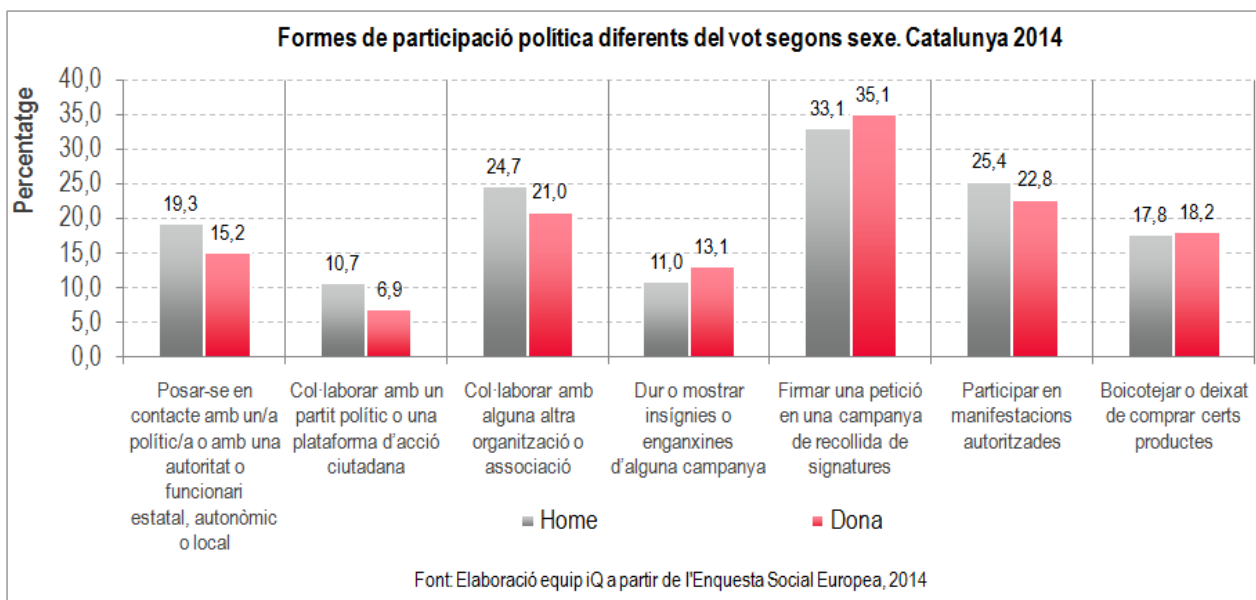
Sense arribar a aquest extrem, però, també hi ha sectors profundament feminitzats dins l'economia formal i que es troben en l'"angle mort" dels mecanismes de protecció, precisament pel fet d'implicar feines que tradicionalment eren fetes de manera gratuïta o en l'economia submergida (la neteja i la cura). Es tracta de les treballadores domèstiques, cambres d'hotel, les treballadores de l'atenció domiciliària, les auxiliars de geriatria o en l'àmbit de la dependència, per exemple. Es troben en **condicions laborals impossibles pel que fa al volum i desgast físic i psíquic de la seva feina**, amb contractes per hores o paradoxalment a temps parcial i jornada partida, que possibiliten sous extremament baixos —de pobresa— i situacions que poden arribar a ser generalitzades d'assetjament. Són persones de vegades fora del conveni que els correspondria o amb convenis obsolets, amb nivells molt baixos de sindicació i, afortunadament, amb **noves iniciatives sindicals** per a remoure aquesta situació.

De motius per a la vaga laboral, n'hi ha de sobres, i així ho han vist els sindicats, que enguany l'han convocada. Però, com hem dit, a la major part de les dones aquesta vaga no les afecta. Treballen, sí, però no en el mercat laboral.

Vaga de consum: no consumir com a forma de protesta

Fer del consum una qüestió política tampoc no és una cosa nova. Els ecologismes, incloent-hi l'ecofeminisme, ho fan des de fa mig segle, aplicant la necessitat d'actuar localment per una transformació global. Més enllà de l'horitzó de la sostenibilitat, l'activisme polític a través del consum ha donat els seus fruits i s'ha dut a terme per motius més o menys lloables. En tot cas, és una manera de fer política on les dones són igual d'actives —o més (vegeu el

gràfic més a baix)—, fet que no ocorre en d'altres com la col·laboració amb organitzacions, el contacte amb polítics, l'assistència a manifestacions, etc. **Polititzar el consum implica una posició ètica individual, que no necessita una militància organitzada**, i, per tant, no paga el “peatge” de la participació en organitzacions on — com sabem— les pràctiques i inèrcies són sovint hostils a les dones; a més, és conciliable amb la multiplicitat de treballs i d'obligacions que duem a terme de manera quotidiana.

Però la vaga del 8-M té en compte una raó més important: les dones són responsables majoritàries del consum quotidià: no de la compra del cotxe o del pis, ni del consum als restaurants, però sí del consum en les despeses periòdiques i imprescindibles per tirar endavant el dia a dia. Ho demostra el fet que el 61,47% dels desplaçaments per dur a terme aquesta tasca els fan elles (EMF 2016). Així doncs, aturar el consum quotidià és una eina que cal utilitzar per situar al centre les reivindicacions feministes, i posar sobre la taula els efectes econòmics (i ecològics!) d'aquesta activitat.

Vaga estudiantil: la reproducció de rols de gènere a l'escola, a l'institut o a la universitat

Les feministes tenim grans esperances en l'educació; una coeducació on s'eduqui les criatures més enllà de les constriccions dels rols de gènere i de la invisibilització de les aportacions femenines al coneixement ha estat l'aspiració clau en l'àmbit educatiu des que aquest es va democratitzar. Durant molts anys, a més, s'ha cregut que la igualtat d'oportunitats educatives era el desllorigador per a la igualtat en la resta d'àmbits (en particular, en el repartiment del treball remunerat entre homes i dones, i en el no remunerat també). I el temps ha demostrat que ho és... només parcialment.

Malgrat els grans canvis produïts, principalment gràcies al caràcter aconfessional de l'escola pública, la utopia d'una escola coeducadora és encara ben lluny de ser real. Actualment, les escoles, els instituts o les universitats transmeten coneixement majoritàriament produït, o protagonitzat, per homes i no han modificat de manera prou

rellevant la forta segregació horitzontal en les vocacions professionals. Certament, **l'educació formal té reptes molt complexos en les societats actuals, també pel que fa al gènere.**

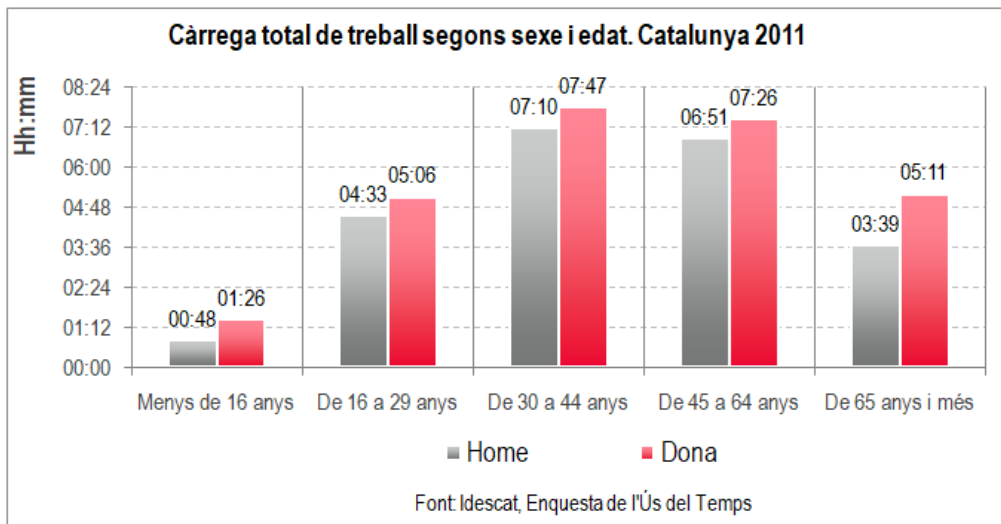
D'altra banda, els centres educatius són majoritàriament ocupats per dones: d'un costat, el professorat (professió feminitzada en el 69,2% segons l'informe '[Las cifras de la educación en España](#)'. Curso 2015-2016). Per l'altre costat, les noies fan trajectòries educatives més llargues que els nois. Així doncs, **l'entorn educatiu és un entorn clau per interpel·lar les dones, en particular les dones més joves.**

L'ensenyament és un espai d'oportunitats, on les nenes i les joves han protagonitzat una de les principals transformacions socials de les darreres dècades, però al mateix temps és un **territori important en la transmissió de les desigualtats, de les jerarquies i dels valors sexistes.** Totes dues són bones raons per convocar una vaga de dones i feminista.

Vaga de cures: redistribució i reconeixement del treball no remunerat

El treball de cures es caracteritza, entre altres coses, per ser continuat i inajornable; per exemple, no es pot dir a una criatura que avui no dina, no es pot deixar una persona que ho necessita sense la seva medicació diària o sense la higiene personal. Aquesta característica fa que sigui complicada d'imaginar una vaga de cures; qui pot permetre's el luxe de no anar a buscar la criatura a l'escola? Només algú que sap que hi pot anar alguna altra persona: la parella, l'avi, l'àvia, la cangur o algun altre pare o mare de l'escola. **La cura —a diferència d'altres treballs— sovint no es pot deixar de fer.**

Malgrat aquesta dificultat, el repartiment equitatiu entre homes i dones del treball domèstic i de cures és, segurament, el terreny cabdal de la lluita per la redistribució econòmica de treballs i de diners. **La injusta distribució d'aquest treball en el si de la llar** —i la insuficient de responsabilització també de l'Administració pública respecte a això— **genera desigualtats immenses als diversos àmbits de la vida per a les dones:** implica tenir menys temps per fer la resta d'activitats; estudiar, participar del mercat laboral, tenir temps d'oci, temps per a l'autocura i la salut, per fer esport, per participar de la vida política i associativa, etc. També implica poder ingressar menys diners. Cal tenir en compte que, de mitjana, aquest repartiment desigual suposa que les dones de totes les edats dediquin més de mitja hora diària més que els homes al treball considerat globalment (sigui remunerat o no), tal com s'observa al gràfic següent.

Moltes feministes volen no solament redistribuir la neteja i la cura, sinó revalorar-la també. Que es tinguin en compte a tots els nivells (el laboral, el polític, el social, el personal) les tasques, les atencions, els valors que són necessaris perquè la vida social continuï funcionant. Que sigui practicada per dones i homes, i que sigui tinguda en compte a l'hora de prendre qualsevol decisió pública. **Costa negar que la societat funcionaria millor si aquest reconeixement –i repartiment– es produís.** La cura és un treball, sí. Però segurament no és només un treball. Tot i això, segurament, per fer visible com n'és d'important cal fer una aturada, una crida d'atenció.

En alguns casos és imprescindible tenir una xarxa cuidadora per poder dur a terme una vaga de cures, i una altra dificultat és que és extremament complicat valorar-ne el seguiment. Tot i això, **també hi ha un volum de feina de neteja i cura que sí que es pot deixar de fer.** I multiplicitat de maneres de complementar aquesta acció de manera simbòlica (**penja el davantal!**), tot enviant el missatge, que pot ser massiu –més enllà de la realització d'un recompte que en tot cas sabem que estan sempre subjectes a interpretacions.

Per tot això, donem suport a aquesta vaga, que és diferent. Creiem que és possible i necessari fer-la. **Si ets dona, pots fer vaga de cures, estudiantil, de consum i laboral.** Si ets home, pots fer vaga laboral, estudiantil i de consum, però coordina't amb altres homes per assumir les tasques de cura necessàries perquè les dones del teu entorn puguin exercir el seu dret. Consulta els dubtes que puguis tenir **aquí**.